

Friends or Foes:

Vrienden en siblings en de samenhang met
probleemgedrag

Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen

Relaties binnen (sibling) en buiten (beste vriend) het gezin: samenhang met de psychosociale ontwikkeling.

Groep 4

Nina Kooijman, 3022641

Miriam Sinnige, 3111792

Sacha Vankan, 3216004

Zippora Verheij, 3240215

Werkgroepdocent: Ellen Reitz

Datum: 24-06-2010

Abstract

The present study investigated the relation between the quality of social relationships (siblings/best friend) and internalizing and/or externalizing problem behavior of adolescents, aged 11 until 14 years. Questionnaires were completed by 573 participants, between 10-14 years old, from several primary and secondary schools in the Netherlands. There appeared to be no relation between the positive quality of social relationships and problem behavior. In contrast there was relation between the negative quality of social relationships and problem behavior. This indicates that low quality social relationships lead to more internalizing and externalizing problem behavior. Future research might explain why the negative quality but not the positive quality of social relationships is related to problem behavior. Furthermore, it is important for social workers to understand how negative quality of social relationships influences problem behavior of adolescents, so that treatment can be accommodated to this.

Inleiding

Algemene Inleiding

De relaties met leeftijdsgenoten en siblings spelen, vooral tijdens de adolescentie, een essentiële rol in de individuele psychosociale ontwikkeling (Brendgen, Vitaro, Turgeon, & Poulin, 2002). De adolescentiefase wordt gekenmerkt door een afname van ouderlijk toezicht en een toename van contacten met leeftijdsgenoten plaats (Reitz, Deković, Meijer, & Engels, 2006). Het is voor onderzoekers belangrijk om meer inzicht te krijgen in de invloeden die relaties met leeftijdsgenoten en siblings hebben op de ontwikkeling van problematiek bij adolescenten. Wanneer de factoren die hierbij een rol spelen duidelijker worden, zal dit gevolgen hebben voor de hulpverlenende instellingen in de praktijk. De vraagstelling die in dit onderzoek centraal staat, luidt dan ook: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de sociale relaties (siblings/beste vriend) en externaliserend en/of internaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Onder een goede kwaliteit relatie (met een sibling en/of beste vriend) wordt een relatie verstaan met intimiteit, affectie, vertrouwen, respect en kameraadschap tussen twee individuen. De vraagstelling is opgedeeld in vier deelvragen en vier hypothesen die hieronder achtereenvolgens besproken zullen worden.

De relatie met een beste vriend en internaliserend probleemgedrag

De eerste onderzoeksvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend en internaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Onder internaliserend probleemgedrag wordt hier verstaan: depressie, angst, teruggetrokken gedrag en lichamelijke klachten. Vooral de kwaliteit van vriendschappen heeft invloed op het gedrag van adolescenten (Kiesner, Cadinu, Poulin & Bucci, 2002). Hoewel een minderheid aan studies geen samenhang vindt tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend en depressieve en/of angstige symptomen (Jenkins, Goodness, & Buhrmester, 2002; Margolese, Markiewicz, & Beth Doyle, 2005; Williams, Connolly, & Segal, 2001), vindt het merendeel wel effecten. Hierbij wordt zowel gekeken naar negatieve als positieve invloeden van de kwaliteit van vriendschappen. Pesten binnen een dyadische vriendschap, ruzies met beste vrienden en een slechte kwaliteit relatie met een beste vriend hangen samen met depressie, angst, sociale problemen en sociaal teruggetrokken gedrag (Brendgen, Vitaro, Turgeon, & Poulin, 2002; Crick, & Nelson, 2002; Deater-Deckard, 2001; Gaspar de Matos, Barrett, Dadds, & Shortt, 2003; Oh et al., 2008; Sim, 2000; Stevens, & Prinstein, 2005). Wanneer

vrienden gelijkenissen vertonen in onaangepast gedrag blijkt vriendschap eerder een risicofactor dan een protectieve factor te zijn. Het hebben van een sociaal teruggetrokken, depressieve of angstige vriend, vermeerdert het internaliserende probleemgedrag van adolescenten zelf (Oh et al., 2008). Teruggetrokken en depressieve kinderen en hun beste vrienden rapporteren een lagere kwaliteit vriendschap dan kinderen uit een controlegroep (Rubin, Wojslawowicz, Rose-Krasnor, Booth-LaForce, & Burgess, 2006; Stevens, & Prinstein, 2005). Het hebben van een goede kwaliteit relatie met een beste vriend werkt echter als buffer voor pesten en de daaruit voortkomende internaliserende problemen (Deater-Deckard, 2001). Verder voorspelt een goede kwaliteit vriendschap met een beste vriend een hogere globale zelfwaardering, meer sociale competentie en minder eenzaamheid, depressie en angst (Fordham, & Stevenson-Hinde, 1999; Laible, Carlo, & Raffaelli, 2000; Rubin et al., 2004). Tijdens de adolescentie lijkt de kwaliteit van de relatie met vrienden hierbij een belangrijkere rol te spelen dan de kwaliteit van de relatie met ouders (Laible et al., 2000). Een wederzijdse vriendschap van hoge kwaliteit lijkt internaliserende problemen en negatieve emoties van adolescenten te verminderen (Jellesma, Rieffe, & Meerum Terwogt, 2008). Op basis van bovenstaande wordt verwacht dat een hoge mate van kwaliteit van de relatie met een beste vriend samenhangt met minder internaliserend probleemgedrag van adolescenten. Het omgekeerde geldt eveneens, hoe lager de kwaliteit van de relatie met een beste vriend, hoe meer internaliserend probleemgedrag van adolescenten zelf wordt verwacht.

De relatie met een beste vriend en externaliserend probleemgedrag

De tweede onderzoeksvraag die is opgesteld luidt: bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend en externaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Onder externaliserend gedrag wordt verstaan: deviant en delinquent probleemgedrag. Beste vrienden spelen een belangrijke rol bij de beïnvloeding van gedrag van adolescenten (Brendgen, Vitaro, & Bukowski, 2000; Kiesner et al., 2002; Laird, Pettit, Dodge, & Bates, 1999; Reitz, Deković & Meijer, 2005; Goodnight et al., 2006; Vitaro, Brendgen, & Tremblay, 2000; Malcolm, Jensen-Campbell, Rex-Lear & Waldrip, 2006; de Kemp, Scholte, Overbeek, & Engels, 2006; Brendgen, Markiewicz, Doyle & Bukowski, 2001; Dishion, Eddy, Haas, Li, & Spracklen, 1997; Houtzager & Baerveldt, 1999). Uit het onderzoek van Regnerus (2002) blijkt echter dat de invloed van vriendschap op gedrag een kleine rol speelt. Indien er sprake is van een hechte vriendschap zal de wederzijdse

beïnvloeding sterker zijn en hebben de eigenschappen van de adolescenten meer invloed op elkaar (Brendgen et al., 2000). Deviante adolescenten hebben vaak dezelfde percepties wat betreft gedrag en houding als hun beste vriend waardoor ze juist samen externaliserend probleemgedrag vertonen (Maxwell, 2002; Laird, Jordan, Dodge, Pettit, & Bates, 2001). In tegenstelling tot deviante adolescenten blijkt uit onderzoek dat hechte vriendschappen met normale vrienden leidt tot een afname van externaliserend gedrag (Malcolm et al., 2006). Naar aanleiding van de bovenstaande onderzoeksresultaten wordt verwacht dat er sprake is van een samenhang tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Er kan echter niet bepaald worden welke richting deze samenhang op zal gaan, aangezien dit afhangt van de soort beste vriend. Een goede kwaliteit relatie met een deviante vriend zal het externaliserend probleemgedrag van een adolescent waarschijnlijk versterken, terwijl een goede kwaliteit relatie met een normale vriend het externaliserend gedrag zal verminderen.

De relatie met een sibling en internaliserend probleemgedrag

De derde onderzoeksvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de siblingrelatie en internaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Wanneer er sprake is van een goede kwaliteit van de siblingrelatie is er minder kans op de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag (Dunn, Deater-Deckard, Pickering, & Golding, 1999; Fox, Barrett, & Shortt, 2002; Stormshak, Bullock, & Falkenstein, 2009). De studie van Dunn (2005) geeft echter aan dat er geen consistent bewijs is voor deze relatie. Adolescenten met een hoge mate van steun van een sibling, vertonen minder vaak internaliserend probleemgedrag (Branje, van Lieshout, Van Aken, & Haselager, 2004; Smetana, Campione-Barr, & Metzger, 2006). Volgens Brody (1998) en Gass, Jenkins en Dunn (2007) is steun van een sibling, vooral tijdens stressvolle gebeurtenissen, een belangrijke beschermende factor tegen de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag. Uit de onderzoeken van Richmond, Stocker en Rienks (2005) en Tucker en Updegraff (2009) blijkt dat een hoge mate van conflict tussen siblings zorgt voor een verhoogde kans op het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag. Volgens Deater-Deckard, Dunn en Lussier (2002) en Yeh en Lempers (2004) is de invloed van conflict tussen siblings op de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag slechts klein. In de studie van Epkins en Dedmon (1999) wordt gekeken naar affectie, rivaliteit, vijandigheid en de tevredenheid met de siblingrelatie. Een lage mate van affectie of ontevredenheid met de siblingrelatie vergroot

de kans op ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag, evenals een hoge mate van rivaliteit en vijandigheid in de siblingrelatie. De studie van Lindhout en collega's (2003) vindt echter geen significant verband tussen een lage mate van affectie, een hoge mate van vijandigheid en de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag. De studie van Jenkins, Behnke, Dunn, O'Connor en Rasbash (2005) geeft aan dat een hoge mate van negativiteit in de siblingrelatie de kans op de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag vergroot. Dat studies verschillende relaties vinden kan volgens Stormshak en collega's (2009) verklaard worden doordat de siblingrelatie gezien moet worden in de context van de gezinsrelatie. Vele factoren in de omgeving van de adolescent beïnvloeden tegelijkertijd de relatie tussen siblings en de ontwikkelingsuitkomsten van het individu, zoals de relatie met de ouders. Het merendeel van de literatuur neemt echter aan dat er een relatie is tussen de kwaliteit van de siblingrelatie en de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag. Op basis van bovenstaande wordt dan ook verwacht dat een hoge mate van kwaliteit van de relatie met een sibling samenhangt met minder internaliserend probleemgedrag van adolescenten. Het omgekeerde geldt eveneens, hoe lager de kwaliteit van de relatie met een sibling, hoe meer internaliserend probleemgedrag bij adolescenten wordt verwacht.

De relatie met een sibling en externaliserend probleemgedrag

De vierde deelvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de siblingrelatie en externaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Onenigheid en (fysieke) ruzie tussen siblings zijn de meest voorkomende geschillen binnen gezinnen (Eriksen & Jensen, 2006; Hoffman, Kiecolt, & Edwards, 2005). De kwaliteit van de relatie met een sibling heeft invloed op de deviante ontwikkeling en de mate van deviant gedrag van de adolescent zelf (Dekovic & Buist, 2005; Craine, Tanaka, Nishina, & Conger, 2009; Fagan & Najman, 2003). Een slechte, conflictvolle siblingrelatie verhoogt de kans op het hebben van verscheidene gedragsproblemen in de adolescentie (Snyder, Bank, & Burraston, 2005; Slomkowski, Rende, Conger, Simons, & Conger, 2001). Maar ook een hechte siblingrelatie kan deviant gedrag bevorderen, bijv. wanneer een siblingduo samenspant en opvoedgedrag van de ouders ondermijnt (Bullock & Dishion, 2002; Bank, Burraston, & Snyder, 2004; Whiteman, McHale & Crouter, 2007). Risicofactoren voor drugs- en alcoholmisbruik onder adolescenten zijn drugs- en middelengebruik van een sibling en sibling deviantie (Stormshak et al., 2004). Het is mogelijk dat imitatiegedrag hier een rol in speelt (Windle, 2000). Wanneer de deviante sibling een goede relatie heeft met de adolescent is er een verhoogd

risico op het overbrengen van rook- en drinkgedrag (Rende, Slomkowski, Lloyd-Richardson & Niaura, 2005; Darling & Cumsille, 2003). Bovenstaande verbanden tussen siblingrelaties en het overbrengen van externaliserend probleemgedrag zijn in tegenspraak met onderzoekresultaten van Poelen, Engels, Scholte, Boomsma en Willemsen (2009) dat drinkgedrag van siblings geen voorspeller is voor problematisch drinkgedrag van adolescenten. Erfelijkheidsfactoren voor deviante overdracht zijn niet gevonden (McGuire, Manke, Eftekhari, & Dunn, 2000). Samenvattend wordt er verwacht dat er een samenhang bestaat tussen de kwaliteit van de relatie met een sibling en externaliserend probleemgedrag van adolescenten van. De richting van dit verband is echter op basis van de literatuur nog niet vast te stellen, aangezien er bewijs bestaat voor zowel een positieve als een negatieve samenhang.

Methode

Steekproef

Aan het onderzoek hebben in totaal 573 participanten deelgenomen, tussen de 10-14 jaar oud ($M = 12.02$, $SD = .76$), afkomstig van 12 basisscholen en 8 middelbare scholen. Van deze leerlingen hebben 520 personen één of meerdere siblings. In totaal namen 283 jongens (49,4%) en 290 meisjes (50,6%) deel aan het onderzoek.

Procedure

De scholen die deel hebben genomen aan het onderzoek zijn door middel van telefonisch contact en het toesturen van een brief benaderd. De ouders van de leerlingen hebben via hun kind een brief ontvangen met verzoek tot medewerking aan dit onderzoek. De vragenlijst is klassikaal afgenomen in toetsopstelling. De vragenlijst is in twee delen afgenomen, de afname bedroeg in totaal twee lesuren. Tijdens de afname zijn er per klas twee onderzoeksassistentes en een docent aanwezig geweest.

Instrumenten

Kwaliteit sibling relatie: De kwaliteit van de siblingrelatie is gemeten met de 'Sibling Relationship Questionnaire-Short version (SRQ-S)' (Buhrmester & Furman, 1990). Deze vragenlijst meet de kwaliteit van de relatie met een broer/zus. De vragenlijst bestaat uit 21 items. De items worden onderverdeeld in twee grote factoren, namelijk 'Warmte/nabijheid' (15 items) en 'Conflict' (6 items). De antwoordcategorieën bij deze items zijn: (1) nauwelijks (2) niet zoveel (3) een beetje (4) veel en (5) extreem veel. Een hoge score betekent een hoge mate van warmte en nabijheid ofwel een hoge mate van conflict. De eerste factor wordt onderverdeeld in de subschalen affection, companionship, intimacy, admiration of sibling en admiration by sibling. Een voorbeelditem van deze factor is: 'In welke mate kijkt deze broer/zus op tegen jou en is hij/zij trots op jou'? De tweede factor (Conflict) wordt onderverdeeld in de subschalen quarreling en antagonism. Een voorbeelditem bij deze factor is: 'Hoe vaak beledigen jij en deze broer/zus elkaar en schelden jullie elkaar uit'? De factoren 'Warmte/nabijheid' en 'Conflict' hebben beiden een Cronbach's alpha van respectievelijk .92.

Kwaliteit relatie vriend(in): De affectieve kwaliteit van de relatie met een beste vriend(in) is gemeten met de 'Network of Relationship Inventory (NRI)' (Furman & Buhrmester, 1992). Deze vragenlijst meet de positieve en negatieve aspecten van de relatie met een beste vriend(in). De vragenlijst bestaat uit 12 items en twee schalen, namelijk 'Steun'

(6 items over positieve kwaliteit) en 'Negatieve interactie' (6 items over negatieve kwaliteit). De antwoordcategorieën bij de items zijn (1) weinig of niet (2) een beetje (3) veel (4) heel erg veel en (5) meer kan niet. Een voorbeelditem van steun is: 'Hoeveel geeft je beste vriend(in) echt om je'? Een voorbeelditem van negatieve interactie is: 'Hoeveel ergeren jij en je beste vriend(in) je aan elkaars gedrag'? Een hoge score betekent ofwel een hoge mate van steun ofwel een hoge mate van negatieve interactie. De schalen 'Steun' en 'Negatieve interactie' hebben een Cronbach's alpha van respectievelijk .77 en .80.

Probleemgedrag: Probleemgedrag is gemeten met de 'Youth Self-Report (YSR)' (Achenbach, 1991b; Verhulst, Ende & Koot, 1996). Deze vragenlijst meet de mate van probleemgedrag van kinderen en bestaat uit 59 items. De antwoordcategorieën bij deze vragenlijst zijn: (0) helemaal niet van toepassing (1) een beetje of soms van toepassing (2) duidelijk of vaak van toepassing. Een hoge score betekent een hoge mate van probleemgedrag. De vragenlijst bestaat uit vijf schalen. 'Delinquent gedrag' (11 items, voorbeelditem: 'Ik lieg of bedrieg'), 'Agressief gedrag' (19 items, voorbeelditem: 'Ik val anderen lichamelijk aan'), 'Teruggetrokken gedrag' (7 items, voorbeelditem: 'Ik weiger om te praten'), 'Lichamelijke klachten' (3 items, voorbeelditem: 'Ik heb last van duizeligheid') en 'Angstig/Depressief' (14 items, voorbeelditem: 'Ik heb het gevoel dat niemand van mij houdt'). De schaal 'Delinquent gedrag' heeft een Cronbach's alpha van .51. Na verwijdering van de items ysr10 ('Ik voel mij niet schuldig als ik iets gedaan heb wat ik eigenlijk niet had moeten doen') en ysr18 ('Ik ga om met jongens en meisjes die in moeilijkheden raken') neemt de Cronbach's alpha toe tot .58, ook deze aangepaste schaal is niet goed betrouwbaar. De schaal 'Agressief gedrag' heeft een Cronbach's alpha van .80. De schalen 'Teruggetrokken gedrag' en 'Lichamelijke klachten' hebben een Cronbach's alpha van respectievelijk .68 en .75. De schaal 'Angstig/depressief' heeft een Cronbach's alpha van .85.

Resultaten

Correlatieanalyse

Om een eerste indruk te krijgen van de samenhang tussen de onderzochte concepten is er een correlatieanalyse uitgevoerd (zie Tabel 1). Er bestaat een negatieve correlatie tussen ‘sibling warmte/nabijheid’ en ‘externaliserend probleemgedrag’. Dit betekent dat hoe minder sibling warmte/nabijheid een respondent rapporteert, hoe meer externaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Verder is een positieve samenhang gevonden tussen ‘sibling conflict’ en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Dit betekent dat hoe meer sibling conflict een respondent rapporteert, hoe meer externaliserend en internaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Hoewel steun van beste vriend niet samenhangt met probleemgedrag, bestaat er wel een positieve samenhang tussen de negatieve interactie met een beste vriend(in) en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat hoe meer negatieve interactie met een beste vriend(in) de respondent ervaart, hoe meer internaliserend en externaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd.

Tabel 1. *Correlaties Drie Concepten: Kwaliteit Sibling Relatie, Affectieve Kwaliteit Relatie Beste Vriend(in) en Probleemgedrag*

	Internaliserend probleemgedrag	Externaliserend probleemgedrag
Warmte/nabijheid sibling	-.07	-.19**
Conflict sibling	.16**	.36**
Steun vriend	.03	-.00
Negatieve interactie vriend	.14**	.34**

Noot: ** $p < .01$

De relatie met een beste vriend(in) en internaliserend probleemgedrag.

De eerste onderzoeksvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend(in) en internaliserend probleemgedrag bij adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Bij het beantwoorden van de vier onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van een lineaire regressieanalyse met internaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele en de relatie met en beste vriend(in) als onafhankelijke variabele (zie Tabel 2). De relatie tussen steun van

een beste vriend(in) en de verschillende vormen van internaliserend probleemgedrag is niet significant. Dit is in overeenstemming met de gevonden correlaties in de correlatieanalyse. Wel bestaat er een positieve significante relatie tussen de negatieve interactie met een beste vriend(in) en internaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat hoe meer negatieve interactie met een beste vriend(in) een respondent rapporteert, hoe meer internaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Van de variantie van de schaal internaliserend probleemgedrag is 2,2% toe te schrijven aan de kwaliteit van de relatie met een beste vriend(in). De schaal internaliserend probleemgedrag is vervolgens onderverdeeld in drie subschalen, waarvoor apart regressieanalyses zijn uitgevoerd (Tabel 2). Uit de regressieanalyse blijkt dat er alleen een positieve significante relatie is tussen de subschalen ‘teruggetrokken gedrag’ ($R^2 = .010$) en ‘angstig/depressief gedrag’ ($R^2 = .028$) en de negatieve interactie met een beste vriend(in). De subschaal ‘angstig/depressief gedrag’ heeft een groot aandeel in de relatie tussen internaliserend probleemgedrag en de negatieve interactie met een beste vriend(in). Samenvattend bestaat er dus een positieve samenhang tussen de factor ‘negatieve interactie’ en internaliserend probleemgedrag. De samenhang is niet significant voor de subschaal ‘lichamelijke klachten’, maar wel voor de schalen ‘teruggetrokken gedrag’ en ‘angstig/depressief gedrag’ van internaliserend probleemgedrag.

Tabel 2. *Regressieanalyse: Beta-waarden Relatie met Beste Vriend(in) en Internaliserend Probleemgedrag*

	Internaliserend probleemgedrag	Teruggetrokken gedrag	Lichamelijke klachten	Angstig/depressief
Steun beste vriend(in)	.05	-.04	.07	.06
Negatieve interactie beste vriend(in)	.15**	.09*	.07	.17**

Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$

De relatie met een beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag.

De tweede onderzoeksvraag luidt: bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de relatie met een beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag bij adolescenten van 10 t/m 14

jaar? Externaliserend probleemgedrag is de afhankelijke variabele in de regressieanalyse (zie Tabel 3). De relatie tussen steun van een beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag is niet significant, ook niet bij de twee subschalen van externaliserend probleemgedrag. De niet significante relatie tussen steun van beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag komt overeen met de eerder genoemde correlaties. Er bestaat een positieve significante relatie tussen de negatieve interactie met een beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat hoe meer negatieve interactie met een beste vriend(in) een respondent rapporteert, hoe meer externaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Van de variantie van de schaal externaliserend probleemgedrag is 11.9% toe te schrijven aan de kwaliteit van de relatie met een beste vriend(in). Wanneer gekeken wordt naar de twee subschalen van externaliserend probleemgedrag afzonderlijk blijkt dat er een positieve significante relatie bestaat tussen de negatieve interactie met een beste vriend(in) en delinquent gedrag ($R^2 = .062$) en bestaat er een positieve significante relatie tussen de negatieve interactie met een beste vriend(in) en agressief gedrag ($R^2 = .116$). Samenvattend kan er gesteld worden dat er voor beide subschalen een positieve samenhang bestaat tussen de factor ‘negatieve interactie’ en externaliserend probleemgedrag.

Tabel 3. *Regressieanalyse: Beta-waarden Externaliserend Probleemgedrag en Relatie met Beste Vriend(in)*

	Externaliserend probleemgedrag	Delinquent gedrag	Agressief gedrag
Steun beste vriend(in)	.05	.03	.05
Negatieve interactie beste vriend(in)	.35**	.25**	.34**

Noot: ** $p < .01$

De relatie met een sibling en internaliserend probleemgedrag.

De derde onderzoeksvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de siblingrelatie en internaliserend probleemgedrag bij adolescenten van 10 t/m 14 jaar?

Internaliserend probleemgedrag is de afhankelijke variabele in de regressieanalyse (zie Tabel 4). De relatie tussen warmte/nabijheid van een sibling en internaliserend probleemgedrag is niet significant (zie Tabel 4). Dit in overeenstemming met de gevonden eerder genoemde

correlaties. Er bestaat een positieve significante relatie tussen ‘sibling conflict’ en internaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat hoe meer sibling conflict een respondent rapporteert, hoe meer internaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Van de variantie van de schaal internaliserend probleemgedrag is 2.6% toe te schrijven aan de kwaliteit van de relatie met een sibling. Voor de drie subschalen zijn vervolgens aparte regressieanalyses uitgevoerd (Tabel 4). Voor alledrie de subschalen geldt dat er een positieve significante relatie is gevonden met sibling conflict. Kortom, er bestaat voor alledrie de subschalen een positieve samenhang tussen de factor ‘conflict sibling’ en internaliserend probleemgedrag.

Tabel 4. *Regressieanalyse: Beta-waarden Internaliserend Probleemgedrag en Relatie met Sibling*

	Internaliserend probleemgedrag	Teruggetrokken gedrag	Lichamelijke klachten	Angstig/depressief
Warmte/nabijheid sibling	-.01	-.04	-.05	.03
Conflict sibling	.16**	.10*	.13**	.16**

Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$

De relatie met een sibling en externaliserend probleemgedrag.

De vierde onderzoeksvraag luidt: Bestaat er een samenhang tussen de kwaliteit van de siblingrelatie en externaliserend probleemgedrag bij adolescenten van 10 t/m 14 jaar? Externaliserend probleemgedrag is de afhankelijke variabele in de regressieanalyse. De relatie tussen warmte/nabijheid van een sibling en externaliserend probleemgedrag is niet significant (Tabel 5). In tegenstelling tot de eerder genoemde correlaties wordt er geen negatieve relatie gevonden tussen ‘sibling warmte/nabijheid’ en externaliserend probleemgedrag in de regressieanalyse. Er bestaat een positieve significante relatie tussen ‘sibling conflict’ en externaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat hoe meer sibling conflict een respondent rapporteert, hoe meer externaliserend probleemgedrag wordt gerapporteerd. Van de variantie van de schaal externaliserend probleemgedrag is 13.5% toe te schrijven aan de kwaliteit van de relatie met een sibling. Voor de twee subschalen zijn vervolgens aparte regressieanalyses uitgevoerd (Tabel 5). Er blijkt een positieve significante relatie te bestaan tussen sibling

conflict en zowel de subschaal delinquent gedrag als agressief gedrag. Samenvattend bestaat er dus een positieve samenhang tussen de factor ‘conflict sibling’ en externaliserend probleemgedrag.

Tabel 5. *Regressieanalyse: Beta-waarden Externaliserend Probleemgedrag en Relatie met Sibling*

	Externaliserend probleemgedrag	Delinquent gedrag	Agressief gedrag
Warmte/nabijheid sibling	-.06	-.01	-.05
Conflict sibling	.34**	.22**	.35**

Noot: ** $p < .01$

Discussie

Het doel van het huidige onderzoek was om na te gaan of er een samenhang bestaat tussen de kwaliteit van de sociale relaties (siblings/beste vriend) en externaliserend en/of internaliserend probleemgedrag van adolescenten van 10 t/m 14 jaar. Er werd ten eerste verwacht dat een hoge mate van kwaliteit van de sociale relaties (sibling/beste vriend) samenhangt met minder externaliserend/internaliserend probleemgedrag. Ten tweede werd verwacht dat een lage kwaliteit van de sociale relaties (sibling/beste vriend) samenhangt met meer externaliserend/internaliserend probleemgedrag. Uit de resultaten blijkt geen samenhang te zijn tussen 'steun van een beste vriend' en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Ook blijkt er geen samenhang te zijn tussen 'warmte en nabijheid' en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. In dit onderzoek wordt geen bewijs gevonden voor de verwachting dat een hoge mate van kwaliteit van de sociale relaties (sibling/beste vriend) samenhangt met minder externaliserend/internaliserend probleemgedrag. Dit is niet in overeenstemming met eerdere onderzoeken waarin wordt gevonden dat een hoge mate van kwaliteit van de sociale relaties samenhangt met minder probleemgedrag (Jellesma, Rieffe, & Meerum Terwogt, 2008; Fox, Barrett, & Shortt, 2002). Er zijn echter ook onderzoeken die net als in dit onderzoek, geen of onvoldoende bewijs vinden voor deze verwachte samenhang (Jenkins, Goodness, & Buhrmester, 2002; Margolese, Markiewicz, & Beth Doyle, 2005). Het onderzoek van Dunn (2005) geeft een mogelijke verklaring voor deze inconsistente bevindingen. Vele factoren in de omgeving van de adolescent beïnvloeden tegelijkertijd de sociale relaties en het probleemgedrag van het individu. Voorbeelden van deze factoren zijn de relatie met de ouders, de huwelijksrelatie van de ouders, de culturele context, het schoolklimaat en de buurt. Dit zorgt voor problemen bij het correct meten van onafhankelijke invloeden van verschillende sociale relaties.

De resultaten laten een positieve samenhang tussen 'negatieve interactie met een beste vriend' en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag zien. Dit wil zeggen dat een hoge mate van negatieve interactie met een beste vriend samenhangt met meer internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Voor alle subschalen, behalve de subschaal 'lichamelijke klachten', geldt dat een hoge mate van negatieve interactie in de relatie met de beste vriend(in), de kans op de ontwikkeling van probleemgedrag verhoogt. Een mogelijke verklaring voor de geringe invloed van de subschaal 'lichamelijke klachten' is dat deze klachten vooral voorkomen bij meisjes met een vroege ontwikkeling (Alsaker & Flammer,

2006). Het is mogelijk dat in de steekproef relatief weinig meisjes met een vroege ontwikkeling zitten. Uit de resultaten blijkt een positieve samenhang tussen ‘conflict met een sibling’ en zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag. Dit wil zeggen dat een hoge mate van conflict met een sibling samenhangt met meer internaliserend en externaliserend probleemgedrag. In het huidige onderzoek wordt eveneens bewijs gevonden voor de verwachting dat een lage kwaliteit van de sociale relaties (sibling/beste vriend) samenhangt met meer externaliserend/internaliserend probleemgedrag. Dit is in overeenstemming met de meerderheid van eerdere onderzoeken (Snyder, Bank, & Burraston, 2005; Brendgen, Vitaro, Turgeon, & Poulin, 2002; Crick, & Nelson, 2002). Een mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat de sociale relaties tijdens de adolescentie een steeds belangrijkere rol spelen bij de ontwikkeling van probleemgedrag (Brendgen, Vitaro, Turgeon, & Poulin, 2002). Vooral tijdens de adolescentie zijn individuen zich sterk bewust van zichzelf en wat significante anderen over hun denken.

Opvallend aan de gevonden resultaten is dat slechts een significante relatie tussen internaliserend en externaliserend probleemgedrag en een van de concepten wordt gevonden, wanneer dit concept een negatieve implicatie heeft. Zo zijn de samenhangen van negatieve interactie met een vriend(in) en een conflictvolle sibling relatie met probleemgedrag wel significant, terwijl er geen significante samenhangen met steun van een beste vriend(in) en warmte/nabijheid van een sibling worden gevonden. Deze resultaten lijken te impliceren dat negatief gedrag een grotere invloed heeft op internaliserend en externaliserend probleemgedrag dan positief gedrag. Een mogelijke verklaring voor de geringe invloed van positief gedrag is dat bij een bepaald basisniveau van veiligheid en zekerheid in de omgeving van een kind, nog meer positief gedrag geen invloed meer heeft, omdat het basisniveau al bereikt is (Coch, Dawson & Fischer, 2007). Het kan zo zijn dat bij de meeste kinderen uit deze steekproef dat basisniveau al bereikt was. Het is interessant om deze mogelijkheid in een toekomstig onderzoek verder te bestuderen.

Alle gevonden verbanden met de onderzochte concepten worden zowel voor internaliserend als voor externaliserend probleemgedrag gevonden. Een mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat verschillende probleemgedragingen bij adolescenten aan elkaar gerelateerd, oftewel comorbide, zijn (Santrock, 2008). Toekomstig onderzoek met een brede opzet, waarbij gebruik wordt gemaakt van meer en verschillende concepten, kan hier wellicht meer informatie over verschaffen.

De hypothese wat betreft de relatie met een beste vriend(in) en externaliserend probleemgedrag stelde dat een goede relatie met een deviante vriend het probleemgedrag van de adolescent zelf zou versterken. Terwijl een goede relatie met een normale vriend het probleemgedrag zou verminderen en een slechte kwaliteit relatie met een normale vriend het probleemgedrag juist zou versterken. De hypothese over de relatie met een normale vriend wordt in de onderzoek bevestigd, de hypothese over de relatie met een deviante vriend niet. Wellicht is het zo dat de steekproef van dit onderzoek vooral normale kinderen en weinig deviante kinderen bevatte. Het zou voor verder onderzoek interessant zijn om te kijken of er bij een steekproef met overwegend deviante jongeren, andere resultaten naar voren komen.

Het huidige onderzoek kent enkele beperkingen. De eerste beperking is dat de resultaten alleen gebaseerd zijn op zelfrapportage van de deelnemende adolescenten. Het gebruik van andere onderzoeksinstrumenten zoals observatie, zal kunnen leiden tot andere resultaten. Ook het gebruik van andere informanten zoals ouders/verzorgers of leraren, kan mogelijk tot andere resultaten leiden. Echter kan het gebruik van zelfrapportage ook als positief gezien worden omdat er onderzoek wordt gedaan naar het internaliserend en externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Een persoon zelf is veelal de beste informant als het gaat om een beeld te krijgen van probleemgedrag.

Een tweede beperking van het onderzoek is dat er sprake is van een selecte steekproef, waardoor de onderzoeksgroep mogelijk niet representatief is. Dit heeft effect op de generaliseerbaarheid van deze studie. Omdat de deelnemende adolescenten overwegend een Nederlandse nationaliteit hebben, is het onderzoek tevens niet generaliseerbaar naar andere populaties. Om de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten te verbeteren zullen er ook respondenten met andere nationaliteiten aan het onderzoek deel moeten nemen.

Tot slot is een beperking van dit onderzoek dat er gebruik gemaakt is van cross-sectioneel onderzoek waardoor er sprake is van een momentopname. Hierdoor kunnen er geen causale verbanden worden gelegd tussen twee of meerdere factoren en kan er ook niet gesproken worden over ontwikkeling van probleemgedrag, maar slechts over de vertoning van probleemgedrag. Daarnaast kan er ook geen richting worden gegeven aan de verbanden. Daarmee wordt bedoeld dat bijvoorbeeld de gevonden positieve relatie tussen conflict met een sibling en internaliserend probleemgedrag kan betekenen dat de respondent internaliserend probleemgedrag vertoont door de conflictvolle relatie met de sibling, maar het kan ook

betekenen dat internaliserend probleemgedrag er voor zorgt dat de relatie met een sibling conflictvol wordt.

In dit onderzoek is er gekeken naar de invloed die een beste vriend(in)/sibling heeft op probleemgedrag, echter zijn er ook respondenten die hebben aangegeven geen beste vriend(in) en/of sibling te hebben. In toekomstig onderzoek zou gekeken kunnen worden welke invloed het hebben van geen beste vriend(in) en/of sibling heeft op internaliserend en externaliserend probleemgedrag.

Verder moet bij het interpreteren van de resultaten rekening worden gehouden met de onvoldoende betrouwbaarheid van de schaal 'delinquent gedrag'. Doordat deze schaal niet voldoende betrouwbaar is, kunnen de conclusies over het externaliserend probleemgedrag niet met zekerheid vastgesteld worden. In toekomstig onderzoek is het belangrijk om deze schaal 'delinquent gedrag' op een andere wijze te structureren, zodat de schaal voldoende betrouwbaar is en de resultaten met meer zekerheid geïnterpreteerd kunnen worden.

Het is belangrijk voor hulpverlenende instanties om te weten op welke manier de negatieve kwaliteit van sociale relaties invloed heeft op probleemgedrag van adolescenten.

Wetenschappelijk gezien kan dit bijdragen tot het ontwikkelen van nieuwe theorieën en het verbeteren van huidige behandelingsmethoden. Mogelijk moet bij een behandeling meer aandacht besteedt worden aan negatieve aspecten van sociale relaties dan op dit moment in de praktijk het geval is. Bovendien zorgen betere behandelmethoden voor een afname van probleemgedrag, waardoor er minder maatschappelijke overlast is van deze jongeren. Tevens dragen deze vernieuwde inzichten bij aan de maatschappelijke acceptatie van jongeren die probleemgedrag vertonen.

Onlangs voornoemde beperkingen kunnen er uit dit onderzoek belangrijke conclusies worden getrokken. Vernieuwende aspecten van het onderzoek zijn dat de negatieve kwaliteit van een sociale relatie meer invloed lijkt te hebben op de aan- of afwezigheid van probleemgedrag dan de positieve kwaliteit van sociale relaties. De resultaten van deze studie benadrukken de behoefte aan verder onderzoek naar de specifieke processen waarmee de relatie met een beste vriend(in) en siblingrelaties enerzijds en internaliserend en externaliserend probleemgedrag anderzijds, elkaar beïnvloeden.

Literatuurlijst

- Alsaker, F. D., & Flammer, A. (2006). Pubertal maturation. In S. Jackson, & L. Goossens (Eds.), *Handbook of adolescent development* (pp. 30-50). East Sussex: Psychology Press.
- Bank, L., Burraston, B., & Snyder, J. (2004). Sibling conflict and ineffective parenting as predictors of adolescent boys' antisocial behavior and peer difficulties: Additive and interactional effects. *Journal of Research on Adolescence, 14*, 99-125.
- Branje, S. J. T., Lieshout, C. F. M. van, Aken, M. A. G. van, & Haselager, G. J. T. (2004). Perceived support in sibling relationships and adolescent adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*, 1385-1396.
- Brendgen, M., Markiewicz, D., Doyle, A. B., & Bukowski, W. M. (2001). The relations between friendship quality, ranked friendship preference, and adolescents' behavior with their friends. *Merrill-Palmer Quarterly, 47*, 395-413.
- Brendgen, M., Vitaro, F., & Bukowski, W. M. (2000). Deviant friends and early adolescents' emotional and behavioral adjustments. *Journal of Research on Adolescence, 10*, 173-189.
- Brendgen, M., Vitaro, F., Turgeon, L., & Poulin, F. (2002). Assessing aggressive and depressed children's social relations with classmates and friends: A matter of perspective. *Journal of Abnormal Child Psychology, 30*, 609-624.
- Brody, G. H. (1998). Sibling relationship quality: It's causes and consequences. *Annual Review of Psychology, 49*, 1-24.
- Bullock, B.M., & Dishion, T.J. (2002). Sibling collusion and problem behaviour in early adolescence: Toward a process model for family mutuality. *Journal of Abnormal Child Psychology, 30*, 143-153.
- Coch, D., Dawson, G., & Fischer, K. W. (2007). *Human behavior, learning and the developing brain: Atypical development*. New York: Guilford Press.
- Craine, J.L., Tanaka, T.A., Nishina, A., & Conger, K.J. (2009). Understanding adolescent delinquency: The role of older siblings' delinquency and popularity with peers. *Merrill-Palmer Quarterly, 55*, 436-453.
- Crick, N.R., & Nelson, D.A. (2002). Relational and physical victimization within friendships: Nobody told me there'd be friends like these. *Journal of Abnormal Child Psychology, 30*, 599-607.
- Darling, N., & Cumsille, P. (2003). Theory, measurement, and methods in the study of family

- influences on adolescent smoking. *Addiction*, 98, 21-36.
- Deater-Deckard, K. (2001). Annotation: Recent research examining the role of peer relationships in the development of psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 565-579.
- Deater-Deckard, K., Dunn, J., & Lussier, G. (2002). Sibling relationships and social-emotional adjustment in different family contexts. *Social development*, 11, 571-590.
- Deković, M., & Buist, K.L. (2005). Multiple perspectives within the family: family relationships patterns. *Journal of Family Issues*, 26, 467-490,
- Dishion, T. J., Eddy, J. M., Haas, E., Li, F., & Spracklen, K. M. (1997). Friendships and violent behavior during adolescence. *Social Development*, 6, 207-223.
- Dunn, J. (2005). Commentary: Siblings in their families. *Journal of Family Psychology*, 19, 654-657.
- Dunn, J., Deater-Deckard, K., Pickering, K., & Golding, J. (1999). Siblings, parents and partners: Family relationships within a longitudinal community study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 1025-1037.
- Epkins, C. C., & Dedmon, A. M. M. (1999). An initial look at sibling reports on children's behavior: Comparisons with children's self-reports and relations with siblings' self-reports and sibling relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 27, 371-381.
- Eriksen, S., & Jensen, V. (2006). All in the family? Family environment factors in sibling violence. *Journal of Family Violence*, 21, 497-507.
- Fagan, A.A., & Najman, J.M. (2003). Sibling influences on adolescent delinquent behaviour: An Australian longitudinal study. *Journal of Adolescence*, 26, 546-558.
- Fordham, K., & Stevenson-Hinde, J. (1999). Shyness, friendship quality, and adjustment during middle childhood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 757-768.
- Fox, T., Barrett, P., & Shortt, A. (2002). Sibling relationships of anxious children: A preliminary investigation. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 31, 375-283.
- Gaspar de Matos, M., Barrett, P., Dadds, M., & Shortt, A. (2003). Anxiety, depression, and peer relationships during adolescence: Results from the Portuguese national health behaviour in school-aged children survey. *European Journal of Psychology of Education*, 18, 3-14.
- Gass, K., Jenkins, J., & Dunn, J. (2007). Are sibling relationships protective? A longitudinal

- study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 167-175.
- Goodnight, J. A., Bates, J. E., Newman, J. P., Dodge, K. A., & Pettit, G. S. (2006). The interactive influences of friend deviance and reward dominance on the development of externalizing behavior during middle adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 573-583.
- Hoffman, K.L., Kiecolt, K.J., & Edwards, J.N. (2005). Physical violence between siblings; A theoretical and empirical analysis. *Journal of Family Issues*, 26, 1103-1130.
- Houtzager, B., & Baerveldt, C. (1999). Just like normal: A social network study of the relation between petty crime and the intimacy of adolescence friendships. *Social Behavior and Personality*, 27, 177-192.
- Jellesma, F.C., Rieffe, C., & Meerum Terwogt, M. (2008). My peers, my friend, and I: Peer interactions and somatic complaints in boys and girls. *Social Science & Medicine*, 66, 2195-2205.
- Jenkins, J. M., Behnke, P., Dunn, J., O'Connor, T. G., & Rasbash, J. (2005). Change in maternal perception of sibling negativity: Within- and between-family influences. *Journal of Family Psychology*, 19, 533-541.
- Jenkins, S.R., Goodness, K., & Buhrmester, D. (2002). Gender differences in early adolescents' relationship qualities, self-efficacy, and depressive symptoms. *Journal of Early Adolescence*, 22, 277-309.
- Kemp, R. A. T. de, Scholte, R. H. J., Overbeek, G., & Engels, R. C. M. E. (2006). Early adolescent delinquency: The role of parents and best friends. *Criminal Justice and Behavior*, 33, 488-510.
- Kiesner, J., Cadinu, M., Poulin, F., & Bucci, M. (2002). Group identification in early adolescence: Its relation with peer adjustment and its moderator effect on peer influence. *Child Development*, 73, 196-208.
- Laible, D.J., Carlo, G., & Raffaelli, M. (2000). The differential relations of parent and peer attachment to adolescent adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 29, 45- 59.
- Laird, R. D., Jordan, K. Y., Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (2001). Peer rejection in childhood, involvement with antisocial peers in early adolescence, and the development of externalizing behavior problems. *Development and Psychopathology*, 13, 337-354.
- Laird, R. D., Pettit, G. S., Dodge, K. A., & Bates, J. E. (1998). Best friendships, group

- relationships, and antisocial behavior in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 19, 413-437.
- Lindhout, I. E., Boer, F., Markus, M. T., Hoogendijk, T. H. G., Maingay R., & Borst, S. R. (2003). Sibling relationships of anxiety disordered children - a research note. *Journal of Anxiety Disorders*, 17, 593-601.
- McGuire, S., Manke, B., Eftekhari, A., & Dunn, J. (2000). Children's perceptions of sibling conflict during middle childhood: Issues and sibling (dis)similarity. *Social Development*, 9, 173-190.
- Malcolm, K. T., Jensen-Campbell, L. A., Rex-Lear, M., & Waldrip, A. M. (2006). Divided we fall: Children's friendships and peer victimization. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23, 721-740.
- Margolese, S.K., Markiewicz, D., & Beth Doyle, A. (2005). Attachment to parents, best friend, and romantic partner: Predicting different pathways to depression in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 637-650.
- Maxwell, K. A. (2002). Friends: The role of peer influence across adolescent risk behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 267-277.
- Oh, W., Rubin, K.H., Bowker, J.C., Booth-LaForce, C., Rose-Krasnor, L., & Laursen, B. (2008). Trajectories of social withdrawal from middle childhood to early adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 553-566.
- Poelen, E.A.P., Engels, R.C.M.E., Scholte, R.H.J., Boomsma, D.I., & Willemsen, G. (2009). Predictors of problem drinking in adolescence and young adulthood; A longitudinal twin-family study. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 18, 345-352.
- Regnerus, M. D. (2002). Friends' influence on adolescent theft and minor delinquency: A developmental test of peer-reported effects. *Social Science Research*, 31, 681-705.
- Reitz, E., Deković, M., & Meijer, A. M. (2005). The structure and stability of externalizing and internalizing problem behavior during early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 577-588.
- Reitz, E., Deković, M., Meijer, A. M., & Engels, R. C. M. E. (2006). Longitudinal relations among parenting, best friends, and early adolescent problem behavior testing bidirectional effects. *Journal of Early Adolescence*, 26, 272-295.
- Rende, R., Slomkowski, C., Lloyd-Richardson, E., & Niaura, R. (2005). Sibling effects on substance use in adolescence: Social contagion and genetic relatedness. *Journal of Family Psychology*, 19, 611-618.

- Richmond, M.K., Stocker, C.M., & Rienks, S.L. (2005). Longitudinal associations between sibling relationship quality, parental differential treatment, and children's adjustment. *Journal of Family Psychology, 19*, 550–559.
- Rubin, K.H., Dwyer, K.M., Booth-LaForce, C., Kim, A.H., Burgess, K.B., & Rose-Krasnor, L. (2004). Attachment, friendship, and psychosocial functioning in early adolescence. *Journal of Early Adolescence, 24*, 326-356.
- Rubin, K.H., Wojslawowicz, J.C., Rose-Krasnor, L., Booth-LaForce, C., & Burgess, K.B. (2006). The best friendships of shy/withdrawn children: Prevalence, stability, and relationship quality. *Journal of Abnormal Child Psychology, 34*, 143-157.
- Santrock, J. W. (2008). *Adolescence*. New York: McGraw-Hill.
- Sim, H. (2000). Relationship of daily hassles and social support to depression and antisocial behavior among early adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 29*, 647-659.
- Slomkowski, C., Rende, R., Conger, K.J., Simons, R.L., & Conger, R.D. (2001). Sisters, brothers, and delinquency: Evaluating social influence during early and middle adolescence. *Child Development, 72*, 271-283.
- Smetana, J. G., Campione-Barr, N., & Metzger, A. (2006). Adolescent development in interpersonal and societal contexts. *Annual Review of Psychology, 57*, 255-284.
- Snyder, J., Bank, L., & Burraston, B. (2005). The consequences of antisocial behavior in older male siblings for younger brothers and sisters. *Journal of Family Psychology, 19*, 643-653.
- Stevens, E.A., & Prinstein, M.J. (2005). Peer contagion of depressogenic attributional styles among adolescents: A longitudinal study. *Journal of Abnormal Child Psychology, 33*, 25-37.
- Stormshak, E. A., Bullock, B. M., & Falkenstein, C. A. (2009). Harnessing the power of sibling relationships as a tool for optimizing social–emotional development. In L. Kramer & K. J. Conger (Eds.), *Siblings as Agents of Socialization. New Directions for Child and Adolescent Development* (pp.61-77). San Francisco: Jossey-Bass.
- Tucker, C. J., & Updegraff, K. (2009). The relative contributions of parents and siblings to child and adolescent development. In L. Kramer & K. J. Conger (Eds.), *Siblings as Agents of Socialization. New Directions for Child and Adolescent Development* (pp. 13-28). San Francisco: Jossey-Bass.
- Vitaro, F., Brendgen, M., & Tremblay, R. E. (2000). Influence of deviant friends on

- delinquency: Searching for moderator variables. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28, 313-325.
- Williams, S., Connolly, J., & Segal, Z.V. (2001). Intimacy in relationships and cognitive vulnerability to depression in adolescent girls. *Cognitive Therapy and Research*, 25, 477-496.
- Windle, M. (2000). Parental, sibling, and peer influences on adolescent substance use and alcohol problems. *Applied Developmental Science*, 4, 98-110.
- Whiteman, S.D., McHale, S.M., & Crouter, A.C. (2007). Explaining sibling similarities: Perceptions of sibling influence. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 963-972.
- Yeh, H., & Lempers, J. (2004). Perceived sibling relationships and adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence*, 33, 133-147.

Samenvatting

Het doel van het huidige onderzoek was om de relatie tussen de kwaliteit van de sociale relaties (siblings/beste vriend) en externaliserend en/of internaliserend probleemgedrag van adolescenten te onderzoeken. Er zijn vragenlijsten afgenomen bij 573 respondenten tussen de 10-14 jaar oud, van verschillende basisscholen en middelbare scholen in Nederland. Uit de analyses bleek er geen samenhang te bestaan tussen de positieve kwaliteit van de sociale relaties en probleemgedrag. Echter bleek er wel een samenhang te bestaan tussen de negatieve kwaliteit van de sociale relaties en probleemgedrag. Dit lijkt er op te wijzen dat een lage kwaliteit van de sociale relaties zorgt voor meer internaliserend en externaliserend probleemgedrag. Vervolgonderzoek zou uit kunnen wijzen waarom internaliserend en externaliserend probleemgedrag wel samenhangt met de negatieve kwaliteit en niet met de positieve kwaliteit van de sociale relaties. Verder is het belangrijk voor hulpverlenende instanties om te begrijpen op welke manier de negatieve kwaliteit van sociale relaties invloed heeft op probleemgedrag van adolescenten, zodat een behandeling hierop aangepast kan worden.